

การศึกษาปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต
A study of the problems of implementing family education in Phuket
Province

อสมมา สนิทวงศ์ ณ ออยุธยา และวิมล จันทรแก้ว

Asama Sanitwong Na Ayudhaya and Wimol Jankaew

สถาบันรัชต์ภาคย์

Rajapark Institute

Email: sanitwongnaa2530@gmail.com

Received December 02, 2019 & Revise December 29, 2019 & Accepted December 31, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการและข้อเสนอแนะของการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ประชากรในการวิจัยได้แก่ผู้ปกครองและครูผู้สอนของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต รวมทั้งสิ้น 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายข้อความ

ผลจากการวิจัยพบว่าปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต โดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว 1) ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 12 การศึกษาทางเลือก และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง อย่างชัดเจน สำหรับการสนับสนุนส่งเสริมและให้ข้อมูลแก่ครอบครัวผู้สนใจอย่างถูกต้องและเป็นกัลยาณมิตรในหลายรูปแบบพร้อมทั้งส่งเสริมให้ศึกษานิเทศก์ออกนิเทศและประเมินผลโดยเป็นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2) ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ต้องมีความสามารถที่จะชี้แนะและแนะนำผู้ปกครองที่มีความประสงค์จะจัดการศึกษาตามวิถีชีวิตและการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ 3) ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวเสนอแนะให้ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อชวนเชิญให้มีการจดทะเบียนครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษา และให้ความสำคัญด้านการศึกษาในวงกว้างโดยพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครอง และประชาชน

คำสำคัญ: การศึกษา, ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษา, ครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต

Abstract

The objective of this research was to study problems, desires and recommendations of providing family education in Phuket Province. 50 parents and teachers of families providing education in Phuket Province were selected as the population for this study. Five level-rating scale questionnaires with open-ended questions were used as the instruments for collecting data. Frequency, percentage, means, standard deviations, content analysis and description were used for data analysis. The research findings are as follows:

Overall problems of providing family education in Phuket Province were at moderate level. In terms of examining in each component of the problems, it was ranked according to the means from more to less as asking permission for providing family education was at much level, Furthermore, it could have been applied to enhance supervisors to supervise and evaluate family education in both formally and informally. They also desired officers who were able to guide and advise parents who wanted to provide family education relevant to their lifestyles as well as planning flexible education provision in accordance with criteria and application of basic education core curriculum 2551 B.E. for the target group. Furthermore, family education providers recommended that the government should support budgets for proactive public relations in various forms to encourage families interested in providing education register as well as focus on broad education. They also recommended that parents and people should be improved of educational knowledge and interest in order to raise up their participation so that learners have various choices and it will be able to encourage creative competition.

Keywords: study, the problems of implementing, family education in Phuket Province

บทนำ

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นทางเลือกในการจัดการศึกษาทางเลือกหนึ่งซึ่ง พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 12 กำหนดให้บุคคลและ ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกำหนดในกฎกระทรวง สำหรับมาตรา 10 บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การ สื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มี ผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษการจัด

การศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษในมาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เป็นการศึกษามีบ้านเป็นฐานของการเรียนรู้ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญตามวิถีไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552 : 221-224) โดยผู้ปกครองหรือผู้จัดการศึกษาเป็นผู้จัดการดูแลทั้งหมด นับตั้งแต่การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอน การเลือกกิจกรรมการจัดหลักสูตร การวัดและประเมินผล (ยุทธชัย เฉลิมชัย 2550 : 21) ตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ.2547 กำหนดให้บิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือผู้จัดการศึกษา ซึ่งหมายถึงบุคคลในครอบครัวหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากครอบครัวนั้น ให้จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีอยู่อย่างแพร่หลายในหลายประเทศประมาณยี่สิบกว่าปีที่ผ่านมาและได้รับการยอมรับมากขึ้นเรื่อย ๆ จากรายงานการวิจัยการจัดการศึกษา โดยครอบครัว ประสบการณ์ของนานาชาติประเทศ (อมรวิชช์ นาครพรรพ์, 2543) ระบุว่า มีเด็กที่เรียนอยู่กับบ้านทั่วโลกจำนวนราว 2-3 ล้านคน

สหรัฐอเมริกา มีจำนวนถึง 1.23 ล้านคน และคาดว่า ในปี 2008 อาจมีเด็กอเมริกันที่เรียนอยู่กับบ้านเป็นจำนวนถึง 6.87 ล้านคน ส่วนประเทศอื่นๆที่มีเด็กเรียนอยู่กับบ้านจำนวนมาก ได้แก่ แคนาดา ออสเตรเลีย อังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น พร้อมทั้งได้เสนอว่าแรงผลักดันที่ทำให้เกิดกระแส การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาจากปัจจัยสำคัญคือ จากความต้องการของผู้เรียน ปัญหาความรุนแรง ยาเสพติด และการล่วงเกินทางเพศ ตลอดจนความเชื่อทางศาสนาเฉพาะกลุ่ม สำหรับปัจจัยอื่นได้แก่ ปรัชญาและความเชื่อทางการศึกษาส่วนบุคคลของบิดามารดาความต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยเสริม คือ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ช่วยให้รูปแบบการเรียนรู้อยู่ที่บ้านที่ “ผู้เรียนกำกับวิถีทางการเรียนรู้ของตนเอง” (self-directed learning) มีความเป็นไปได้มากขึ้นในประเทศที่พัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ในการแก้ปัญหาเยาวชนในสังคม ต่างยอมรับว่าสถาบันทางครอบครัวเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ที่มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา เป็นพื้นฐานโครงสร้างทางสังคมที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างพฤติกรรมและวัฒนธรรมของเด็ก ประสบการณ์ภายในครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ พฤติกรรม และบุคลิกภาพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาโดยส่วนรวมการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและการสร้างความเชื่อมั่น เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกันอย่างยิ่ง แม้ว่าจะเกิดจากพ่อแม่คนเดียวกัน การเลี้ยงดูเด็กจึงต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก วิธีการเลี้ยงดูที่ได้ผลดีกับเด็กคนหนึ่งอาจได้ผลตรงกันข้ามเมื่อนำไปใช้กับเด็กอีกคนคนหนึ่ง ดังนั้นการดูแลให้การศึกษาจึงต้องจัดให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน (นภเนตร ธรรมบวร, 2551)

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการจัดการเรียนรู้นับพื้นฐานปัญหาและชีวิตแท้จริง ซึ่งเป็นปฏิบัติการอย่างหนึ่งของกระบวนการประชาชนอันสืบเนื่องมาจากการศึกษาในระบบไม่อาจตอบสนองได้ การศึกษาทางเลือกจึงเกิดขึ้นมาจากจินตนาการทางสังคมที่มีความหลากหลาย ทำให้เกิดการศึกษาในภาคประชาชนขึ้นมา ซึ่งการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการศึกษาทางเลือกรูปแบบหนึ่ง ดังนั้นการศึกษาทางเลือกจึงเป็นการศึกษาที่ถูกจัดโดยภาคประชาชน เป็นการศึกษาที่เป็นอิสระและสอดคล้องในความแตกต่างของบุคคล เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง (วรภรณ์ อนุวรรตน์, 2554)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในประเทศไทย ขณะนี้ มีการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จำนวน 225 ครอบครัว มีผู้เรียนทั้งสิ้น 397 คน โดยกำหนด“แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว” เพื่อใช้เป็นแนวทางและแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ให้กับครอบครัว/ผู้จัดการศึกษา ซึ่งผู้จัดการศึกษาหรือครอบครัว จะต้องจัดการศึกษาที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับกับหลักการจัดการศึกษาในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

เนื่องจากจังหวัดภูเก็ต มีการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ปีการศึกษา 2557 จำนวน 21 ครอบครัว จำนวนนักเรียน 29 คน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 7.30 ของทั้งประเทศ โดยจัดการศึกษาระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียน จำแนกตามระดับชั้น เป็นระดับชั้นอนุบาล 5 คน ประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 7 คน, ประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน, ประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 คน, ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 คน, ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 คน, ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 คน ในจำนวนนี้บางครอบครัวจัดการศึกษามากกว่า 1 ชั้น

ซึ่งในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะต้องมีการขออนุญาตจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษา และจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ และจะต้องได้รับการประเมินคุณภาพ เช่นเดียวกับกับโรงเรียนในระบบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต, 2557)

ดังนั้น การจัดการศึกษาโดยครอบครัว จึงเป็นมิติใหม่ ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาสังคม เริ่มต้นจากลูกหลานของตนเองในครอบครัว ที่นอกจากจะต้องใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 แล้ว วิธีการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดการเรียนรู้ ถือว่า ผู้ปกครอง/ครอบครัวมีบทบาทสำคัญมาก ครอบครัวที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษา จึงจะดำเนินการได้ตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ตลอดจนมีการดำเนินการตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

ด้วยเหตุผล ดังกล่าว ผู้วิจัย จึงมีความสนใจในการศึกษาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต เพื่อ

เป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยและเป็นประโยชน์ในการใช้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารและการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาความต้องการและข้อเสนอแนะของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต

การทบทวนวรรณกรรม และแนวความคิด

แนวคิดและนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายถึง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบครัวจัดโดยสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษาแบบใดแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อย่างมีการเทียบโอนผลการศึกษาได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว หรือ Home School หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวโดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบ้านโดยมีผู้ปกครองทำหน้าที่ครูหรือผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน (Van Galen & Pitman, ed., 1991)

ศรวิวรรณ มีคุณ (2545) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นการจัดการศึกษาที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง เป็นการจัดการศึกษาเองทั้งหมด หรือโดยมีข้อตกลงจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน พ่อแม่อาจเป็นผู้สอนด้วยตนเองหรืออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนการสอนขึ้น

นโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ภายใต้หลักหรือกรอบในการดำเนินการ 5 ประการ คือ 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว 2) พ่อแม่จะต้องมีอิสระในการดำเนินการมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ 3) มีความสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 4) มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และ 5) ความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ประกาศใช้ “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551” และ “หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ” เพื่อให้หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกัน และเห็นแนวทางในการนำสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ

หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ กำหนดไว้ว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างในด้านเป้าหมาย การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งการบริหารจัดการต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามปรัชญา จุดเน้น หรือศักยภาพและความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน การศึกษาจะต้องจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ ความต้องการและความจำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขและเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ปัจจุบันการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะมีความแตกต่างในมิติที่สำคัญ ดังนี้

1. การศึกษาเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ เช่น กีฬา นาฏศิลป์ ปรียัติธรรม เป็นต้น
2. การศึกษาที่มีแนวคิด ปรัชญา จุดมุ่งหมายต่างไปจากการศึกษาในระบบ ต้องการการศึกษาแบบก้าวหน้า (Progressive) การศึกษาทางเลือก (Alternative Education)
3. การศึกษาที่สนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิลำเนา เช่น เด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีความถนัดเฉพาะทาง เด็กพิการ เด็กในภาวะยากลำบาก เด็กในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เด็กไร้สัญชาติ เป็นต้น

ลักษณะการจัดการศึกษา

ลักษณะการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ในปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะในประเทศไทย มีหลากหลายลักษณะ สามารถจัดกลุ่มได้ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่เป็นการศึกษาในระบบ
 - 1.1 โรงเรียนในระบบที่มีรูปแบบการจัดการศึกษาหรือการจัดกระบวนการเรียนรู้แตกต่างจากโรงเรียนส่วนใหญ่ทั่วไป เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนสัตยาไส การศึกษาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กพิการ ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น
 - 1.2 โรงเรียนที่จัดการศึกษาเฉพาะทางหรือมีจุดเน้นเป็นพิเศษ เช่น โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนกีฬา โรงเรียนนายสิบทหารบก โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนไพรชณีย์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ เป็นต้น
2. กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่เป็นการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย
 - 2.1 มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นหลากหลาย สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา ธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนหรืออาจจัดการเรียนรู้ตามวิถีธรรมชาติ วิถีธรรม วิถีของชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้การศึกษาโดยครอบครัว การศึกษาสายตาครุภูมิปัญญา เป็นต้น
 - 2.2 เป็นการศึกษากำหนดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนในระบบการศึกษาปกติ ซึ่งมีเหตุผลมาจากพื้นฐานของบุคคลตามปรัชญาความเชื่อทางการศึกษา และการเรียนรู้หรือด้านอื่น ๆ

โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกรอบโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ตามข้อบัญญัติภารกิจที่รับผิดชอบโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ข้อ 1 (5) มีอำนาจหน้าที่ พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ประสานส่งเสริม สนับสนุนและกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษและประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวองค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ดังนี้

สำนักพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

1. จัดการศึกษา ประสานงานและพัฒนาการดำเนินงานการจัดการศึกษา โดยครอบครัว ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 1(5) และข้อ 3(8) (ก) กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กฎหมายว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ.ศ.2547 ให้เป็นไปอย่างมีระบบ บรรลุผลตามเป้าหมายของภาคส่วนต่างๆ อย่างราบรื่น เรียบร้อยมีประสิทธิภาพและคุณภาพ
2. ศึกษา วิเคราะห์ รูปแบบและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและแสวงหาความร่วมมือเพื่อพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา
3. ดำเนินการนำร่อง เพื่อให้สามารถนำรูปแบบและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติ
4. ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของเด็กและครอบครัวที่มีความประสงค์ในการจัดการศึกษา
5. สนับสนุนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาประสิทธิภาพการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างเต็มตามศักยภาพ
6. กำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ
7. วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในข้อบัญญัติการศึกษาทางเลือก
8. แสวงหาความร่วมมือหรือทุน เพื่อการพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา สร้างสรรค์เครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

9. ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานตามสายงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอตามวาระโอกาสที่เหมาะสม อันมีผลต่อการพัฒนาระดับความก้าวหน้าของงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

10. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสารความรู้ในเวทีสาธารณะเครือข่ายภาคการศึกษา เครือข่ายภาคสังคม ข่าวสารเพื่อความรู้ความเข้าใจของสังคมโดยรวม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาให้มีความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

11. มีกลไกในการปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของภาคีเครือข่ายการศึกษาทางเลือก และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. จัดทำข้อเสนอนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. จัดทำข้อเสนอนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนเอกชน องค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษา
3. ประมวลข้อเสนอแนะนโยบาย จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับผู้เรียนการศึกษาโดยครอบครัว
4. จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

1. สนับสนุนทางวิชาการ จัดทำมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักเกณฑ์การปรับใช้หลักสูตรและเอกสารหลักฐานการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
2. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ

1. จัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมาย งานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมายสำนักการคลังและสินทรัพย์
4. อนุมัติเงินงวดและโอนเงินงบประมาณให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ.2547 ระบุให้ “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับ ดูแล สนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

1. เป็นหน่วยงานหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา โดยครอบครัว ระหว่างครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. จัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้จัดการศึกษา/ครอบครัว/ผู้เรียน ตรวจสอบเอกสาร หลักฐานการขออนุญาต การเลิกจัดการศึกษาโดยครอบครัว

3. จัดทำเอกสารต่าง ๆ เช่น ทะเบียนผู้เรียน ทะเบียนแสดงผลการเรียนประกาศนียบัตร แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เอกสารในการเทียบโอนผลการเรียนและเอกสารทางการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

4. จัดให้มีคณะทำงานวิชาการ/คณะทำงานติดตามผลการจัดการศึกษา/คณะทำงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อการส่งเสริมคุณภาพเชิงวิชาการได้แก่ การจัดทำแผนการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลประกอบด้วย บุคลากรจากกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เช่น ภาศิเครือข่ายบ้านเรียน ภาศิเครือข่ายการศึกษาทางเลือก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำศาสนา ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

5. ประสานงานและส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่ สถานศึกษา สถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

6. ส่งเสริม สนับสนุนและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของเด็กและครอบครัวที่มีความประสงค์ในการจัดการศึกษา เช่น จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ให้บริการหรือประสานงานแหล่งเรียนรู้อื่นๆ แก่ครอบครัว ผู้จัดการศึกษาใช้ในการพัฒนาความรู้ความสามารถผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพและมีคุณภาพ ตามจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการศึกษา

7. วางแผนพัฒนาคุณภาพ และแผนปฏิบัติการ เพื่อดำเนินงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

8. การวิเคราะห์ วิจัย และพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ การพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและผู้เรียนที่มีคุณภาพตามศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

9. สนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อคุณภาพของเยาวชนต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างเต็มที่ไร้ขีดจำกัด

10. ติดตามดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

11. ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานตามสายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอตามโอกาสที่เหมาะสม อันส่งผลต่อการพัฒนายกระดับความก้าวหน้าของงาน

12. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสาร ความรู้ในเวทีสาธารณะ เครือข่ายภาคสังคม ข่าวสารเพื่อความรู้ความเข้าใจของสังคมโดยรวมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาให้มีความสำเร็จ ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

13. ปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มนโยบายและแผน 1. นำคำขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว เสนอให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาโดยเร็ว 2. จัดทำข้อมูลจำนวนผู้เรียน ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว เสนอไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. จัดสรรงบประมาณและแจ้งให้ผู้จัดการศึกษา/ครอบครัวทราบ 4. ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ 5. ปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

1. ร่วมเป็นคณะทำงานวิชาการ/คณะทำงานนิเทศติดตามผลการจัดการศึกษา/คณะทำงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ นิเทศดูแล ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาตามบริบทที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของครอบครัว รวมทั้งการติดตามการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

2. นิเทศ ติดตาม วัดและประเมินผลการจัดการศึกษา การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้เป็นไปอย่าง มีระบบประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างครอบครัวผู้จัดการศึกษา ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา ทั้งนี้อาจดำเนินการร่วมกับภาคีเครือข่าย บ้านเรียน/ภาคเครือข่ายการศึกษาทางเลือก เป็นต้น

4. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

5. ส่งเสริมสนับสนุนการวิเคราะห์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและผู้เรียนที่มีคุณภาพตามศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

6. ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อคุณภาพของเยาวชนต่อชุมชนสังคมและประเทศชาติอย่างเต็มที่ไร้ขีดจำกัด

7. ประเมินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวและรายงานผลการดำเนินงานรองรับการประเมินภายนอกอันส่งผลต่อการพัฒนายกระดับความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

8. ปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์

1. แจ้งการอนุมัติงวดตามบัญชีจัดสรร
2. ประสานและเบิกจ่ายเงินงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาให้กับผู้จัดการศึกษา/ครอบครัว
3. ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินแก่ผู้จัดการศึกษา/ครอบครัว
4. จัดเก็บเอกสารหลักฐานการเบิกจ่ายเงินเพื่อการตรวจสอบ
5. ปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มงานวินัยและนิติกร)

ดูแล ช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวภายใต้บทบาท อำนาจ หน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและการปฏิบัติงานตามระเบียบและข้อกำหนดที่กำหนด

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

บทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 มาตรา 5 มาตรา 7 และมาตรา 12 และตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ.2547 ระบุให้ “คณะกรรมการ” หมายความว่าคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ กำกับ ดูแล จัดตั้ง รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดรวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1. พิจารณาอนุญาตคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว และให้สำนักงานแจ้งผลการพิจารณาคำขออนุญาตจัดการศึกษาแก่ครอบครัวที่ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขออนุญาตจัดการศึกษา

2. พิจารณาการเลิกจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในกรณีดังต่อไปนี้

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีคำสั่งให้เลิกจัดการศึกษาตามคำขอของครอบครัว

2.2 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีมติให้เลิกจัดการศึกษา กรณีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเห็นว่าครอบครัวที่ได้รับอนุญาตจัดการศึกษาไม่จัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาตามข้อ 2 (7) ของกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ.2547 ให้สำนักงานแนะนำ ให้ครอบครัวนั้นปรับปรุงการจัดการศึกษาภายในระยะ เวลาที่กำหนดหากครอบครัวดังกล่าวไม่ดำเนินการตามคำแนะนำ ให้สำนักงานเสนอต่อ คณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ครอบครัวนั้นเลิกจัดการศึกษา

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งถือว่าการประกันคุณภาพเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1. ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานขอสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบแนวทางและวิธีการที่สมศ. กำหนด และสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพภายใน 2. ให้ได้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดที่ควรพัฒนาของเงื่อนไขของความสำเร็จและสาเหตุของปัญหา 3. เสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง 5. รายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรในการวิจัยได้แก่ ผู้ปกครองและครูผู้สอนของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ตจำนวน 21 ครอบครัว ซึ่งใช้ผู้ปกครองครอบครัวละ 1 คน ครูทั้งหมด 29 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 50 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดภูเก็ต ตามแนวทางในการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด 7 ด้าน ดังนี้ 1) การขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว 2) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว 3) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) การเทียบโอนผลการเรียน 5) การย้ายภูมิลำเนา 6) การเลิกจัดการศึกษา 7) สิทธิประโยชน์ทางการศึกษา

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน เป็นเพศชาย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 เป็นเพศหญิง 24 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 จำนวนมากที่สุด มีอายุ 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.00 และมีรายได้ระหว่าง 30,001 - 40,000 บาท

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต โดยรวม

ปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. การขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว	3.59	0.49	มาก
2. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	2.52	0.68	ปานกลาง
3. การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา	3.01	0.58	ปานกลาง
4. การเทียบโอนผลการเรียน	2.92	0.55	ปานกลาง
5. การย้ายภูมิลำเนา	2.10	0.71	น้อย
6. การเลิกจัดการศึกษา	2.23	0.71	น้อย
7. สิทธิประโยชน์ทางการศึกษา	2.02	0.62	น้อย
โดยรวม	2.62	0.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัญหาด้าน สิทธิประโยชน์ทางการศึกษา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.02$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษา โดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยรวมและรายชื่อ

ด้านการขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. การประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการจัดการศึกษา	4.14	0.48	มาก
2. การให้ความรู้ความเข้าใจจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการขออนุญาตดำเนินการ	4.01	0.40	มาก
3. จัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้จัดการศึกษา/ครอบครัว/ผู้เรียน ตรวจสอบเอกสาร หลักฐานการขออนุญาต	4.11	0.51	มาก
4. ระยะเวลาขออนุญาตจัดการศึกษาและการทราบผลจากคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาภายในระยะเวลาที่กำหนด 30 วัน	3.12	0.53	ปานกลาง

5. ความพร้อมด้านผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญา ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำศาสนา ครูและบุคลากรทางการศึกษา	3.02	0.50	มาก
6. การจัดทำข้อมูลจำนวนผู้เรียน เสนอไปยังสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.16	0.54	มาก
โดยรวม	3.59	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) เมื่อพิจารณา รายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือ จัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้จัดการศึกษา/ครอบครัว/ผู้เรียน ตรวจสอบเอกสาร หลักฐานการขออนุญาต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความพร้อมด้านผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญา ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำศาสนา ครูและบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยรวมและรายข้อ

ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. องค์ประกอบด้านข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว	2.01	0.71	น้อย
2. องค์ประกอบด้านข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน	2.17	0.81	น้อย
3. องค์ประกอบด้านระดับการศึกษาที่จัด	2.13	0.46	น้อย
4. องค์ประกอบด้านจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา	2.45	0.62	น้อย
5. องค์ประกอบด้านรูปแบบการจัดการศึกษา	2.55	0.74	ปานกลาง
6. องค์ประกอบด้านการจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.12	0.62	ปานกลาง
7. องค์ประกอบด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.09	0.81	ปานกลาง
8. องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	2.64	0.68	ปานกลาง
โดยรวม	2.52	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$) เมื่อพิจารณารายข้อ

เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รongลงมา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบด้านการจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) รongลงมา องค์ประกอบด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบด้านข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.01$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษา โดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ความร่วมมือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา	3.42	0.54	ปานกลาง
2. การจัดทำและรวบรวมร่องรอย/ หลักฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	3.14	0.65	ปานกลาง
3. การประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการออกเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง	3.24	0.54	ปานกลาง
4. การให้ผู้เรียนได้เข้ารับการประเมิน NT (National Test) การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ	3.29	0.46	ปานกลาง
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	3.45	0.50	ปานกลาง
6. การจัดทำรายงานผลการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน	2.45	0.65	น้อย
7. การจัดให้มีการเรียนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน	2.13	0.74	น้อย
โดยรวม	3.01	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่าปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ตด้านการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณา รายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด รongลงมา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) รongลงมา คือ การให้ผู้เรียนได้เข้ารับการประเมิน NT (National Test) การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดให้มีการเรียนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.13$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษา โดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมและรายข้อ

ด้านการเทียบโอนผลการเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบหรือแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียน	3.12	0.50	ปานกลาง
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน	3.02	0.63	ปานกลาง
3. การขออนุมัติผลการเทียบโอนผลการเรียน	2.15	0.58	น้อย
4. การประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอน	3.14	0.62	ปานกลาง
5. การออกหลักฐานใบแจ้งผลการเทียบโอนให้ผู้ขอเทียบโอน	3.19	0.46	ปานกลาง
โดยรวม	2.92	0.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาชั้นโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.92$) เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การออกหลักฐานใบแจ้งผลการเทียบโอนให้ผู้ขอเทียบโอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$) รองลงมา คือ การประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด การขออนุมัติผลการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.15$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการย้ายภูมิลำเนา โดยรวมและรายข้อ

ด้านการย้ายภูมิลำเนา	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ความรู้ความเข้าใจของครอบครัวในเรื่องการขอย้ายภูมิลำเนา	1.96	0.74	น้อย
2. การแจ้งขอย้ายต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ตั้งเดิม	2.11	0.71	น้อย
3. การทำหนังสือแจ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ตั้งใหม่ พร้อมเอกสารหลักฐานการอนุญาตจัดการศึกษา	1.98	0.73	น้อย
4. การขออนุมัติแผนการจัดการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ตั้งใหม่	2.52	0.72	ปานกลาง

5. การจัดทำรายงานข้อมูลนักเรียนเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดิมจำหน่ายออกจากทะเบียนเขตพื้นที่เดิม	1.93	0.69	น้อย
โดยรวม	2.10	0.71	น้อย

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาชั้นโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการย้ายภูมิลำเนาโดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.10$) เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การขออนุมัติแผนการจัดการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ตั้งใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$) รองลงมา คือ การแจ้งขอย้ายต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ตั้งเดิม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.11$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ . การจัดทำรายงานข้อมูลนักเรียนเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดิมจำหน่ายออกจากทะเบียนเขตพื้นที่เดิม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.93$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านการเลิกจัดการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

ด้านการเลิกจัดการศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขอเลิกจัดการศึกษา	1.86	0.71	น้อย
2. การจัดเตรียมเอกสารหลักฐานจัดทำคำขออนุญาตเลิกจัดการศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1.97	0.77	น้อย
3. การจัดหาที่เรียนใหม่เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	2.98	0.72	ปานกลาง
4. การออกเอกสารหลักฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้กับครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา	2.52	0.72	ปานกลาง
5. การจำหน่ายผู้เรียนออกจากทะเบียนผู้เรียนตามแนวปฏิบัติในคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ	1.83	0.64	น้อย
โดยรวม	2.23	0.71	น้อย

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในจังหวัดภูเก็ต ด้านการเลิกจัดการศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.23$) เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดหาที่เรียนใหม่เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$) รองลงมา คือ การออกเอกสารหลักฐานการศึกษาของ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้กับให้กับครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.52$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจำหน่ายผู้เรียนออกจากทะเบียนผู้เรียนตามแนวปฏิบัติในคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.83$)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษา โดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

ด้านสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการสนับสนุน ประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตามสิทธิที่พึงได้รับจาก รัฐ	1.91	0.81	น้อย
2. การจัดสรรแล้วเบิกจ่ายงบประมาณ จากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ให้แก่ครอบครัวผู้จัดการศึกษา	2.63	0.59	ปานกลาง
3. การเปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์ ประเภทออมทรัพย์ในนาม “ผู้จัดการศึกษา เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว	1.82	0.61	น้อย
4. การสมัครเข้าฝึกวิชาทหารหรือเรียนรักษาดินแดน (รต.)	1.89	0.57	น้อย
5. สิทธิเข้าทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-net)ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ	1.87	0.54	น้อย
โดยรวม	2.02	0.62	น้อย

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในจังหวัดภูเก็ต ด้านสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.02$) เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด การจัดสรรแล้วเบิกจ่ายงบประมาณ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้แก่ครอบครัวผู้จัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) รองลงมา คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการสนับสนุนประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตามสิทธิที่พึงได้รับจากรัฐ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.91$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์ ประเภทออมทรัพย์ ในนาม “ผู้จัดการศึกษา เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว” อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.82$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นน่าสนใจในการอภิปราย ดังนี้

ปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองและผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวเห็นความสำคัญของการให้บุตรของตนได้มีความใกล้ชิด

กับพ่อแม่มากที่สุด จึงทำให้ครอบครัวสามารถจัดการศึกษาได้ และเป็นทางเลือกที่ดีในการพัฒนาการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานสำหรับครอบครัวที่มีความพร้อมตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของหลายๆ ท่าน เช่น ชุตินา ประดับมุขศิริ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว” ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาคือความสามารถในการจัดการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว กฎหมายที่รองรับการจัดการศึกษา โดยมีรูปแบบวิธีการจัดการศึกษาโดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของบุตรและปัญหาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวประกอบด้วย ปัญหาด้านการเรียนการสอน ปัญหาด้านผู้เรียนและปัญหาด้านผู้สอน ส่วนจันทน์ กฤษณา ผลวิวัฒน์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย ตลอดจนการบริหารจัดการ พบว่า แนวคิดที่เป็นปัจจัยหลักเป็นที่มาของการจัดการศึกษา คือ แนวคิดและความเชื่อที่ต่างไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ความแตกต่างของบุคคล เด็กควรอยู่กับพ่อแม่ การศึกษาไม่ได้มีเฉพาะในโรงเรียน ตลอดจนไม่เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน และปัจจัยด้านบริบทของครอบครัว ลูกมีปัญหาในโรงเรียน ประสบการณ์ในโรงเรียนของพ่อแม่ สังคมโรงเรียนไม่ปลอดภัย ครอบครัวมีความพร้อมทั้งฐานะเศรษฐกิจและความรู้ เป็นคนกล้าสวนกระแส มีความเห็นพ้องต้องกัน ส่วนปัจจัยรองคือความเสมอภาคทางการศึกษาและสนับสนุนจากรัฐที่ทำให้การจัดการศึกษาได้ถูกกฎหมาย สังคมยอมรับ เป็นทางเชื่อมต่อกับการศึกษาในระบบ และปัจจัยด้านกระแสการตื่นตัวที่พ่อแม่มีการแสวงหาความรู้ และการรวมเป็นเครือข่าย ส่วนในด้านรูปแบบการจัดการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่ต้องการวุฒิการศึกษาของผู้เรียนจัดการศึกษาแบบมีข้อตกลงร่วมกับโรงเรียน ครอบครัวที่จัดการศึกษาแบบครอบครัวเดียวเนื่องจากลูกยังเล็กและมีความสนใจที่แตกต่าง ครอบครัวที่ใช้หลักสูตรจากต่างประเทศเคยมีประสบการณ์ในต่างประเทศ ครอบครัวที่จัดแบบกลุ่มต้องการสังคมเพื่อช่วยพัฒนา ครอบครัวที่จัดแบบรวมศูนย์จัดให้เด็กหลายคนและพ่อแม่ทำงานนอกบ้าน ในด้านการบริหารจัดการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยการบูรณาการหลักสูตรกับชีวิตประจำวันตามความสนใจของผู้เรียน เน้นการมีประสบการณ์ตรงและร่วมกิจกรรมกับครอบครัวอื่น การใช้สื่อของจริงตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อม การประเมินผลหลากหลายตามสภาพจริง ผลการจัดการศึกษา สามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติเต็มศักยภาพปัญหาที่เกิดขึ้นพ่อแม่ต้องใช้เวลามาก กลุ่มครอบครัวมีน้อย ข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้มีจำกัด

นอกจากนี้ ยังพบว่าบุญศิริ มีสำราญ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ใช้ระบบการเรียนการสอนแบบโฮมสคูล” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวเป็นแบบประนีประนอมคือ พ่อแม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและแบบแผนอันดีงามของสังคมแต่ขณะเดียวกันก็มีความยืดหยุ่นและให้ความสำคัญต่อพัฒนาการทางความคิดของเด็กเพื่อให้กล้าพูดกล้าแสดงออกด้วยการใช้เหตุผลอย่างอิสระ การเรียนการสอนจะเน้นความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยมีความเชื่อมั่นต่อศักยภาพในการพัฒนาของเด็กที่จะบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งที่

ได้รับจากสื่อ บุคคลและธรรมชาติ ส่วนแหล่งสำคัญที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่พ่อแม่บ้านเรียนเพื่อนำมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนคือ กลุ่มบุคคล ทั้งที่เป็นครอบครัวอื่นๆ และกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านที่เป็นเหมือนครูผู้สอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก และปัจจุบันสิ่งที่พ่อแม่ต้องการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐคือการประกาศใช้กฎกระทรวงที่จะออกมามีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนารูปแบบ หลักสูตรและวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในตัวเด็ก เพื่อให้คนในสังคมเกิดการยอมรับว่า การเรียนการสอนโดยครอบครัวเป็นการศึกษาอีกทางเลือกหนึ่งของสังคมไทย เช่นเดียวกับกุลวิภา ชิพรับสุข (2546) ได้ศึกษาการดำเนินการจัดการศึกษา พบว่า ด้านคุณสมบัติของผู้จัดการศึกษา คือ มีความพร้อมในด้านเวลา เพราะเวลาเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการศึกษาให้แก่ลูก เนื่องจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการจัดการศึกษาที่พ่อแม่ต้องเป็นผู้จัดให้แก่ลูกหากพ่อแม่ประกอบอาชีพที่ไม่สามารถมีเวลาให้กับลูกได้หรือไม่สามารถบริหารจัดการเวลาได้ ก็จะไม่สามารถจัดการศึกษาให้ลูกได้เลย นอกจากนี้ผู้ปกครองหรือพ่อแม่จะต้องมีความพร้อมทางด้านฐานะ เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จำเป็น เนื่องจากหากว่าครอบครัวไม่สามารถมีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้พ่อแม่ต้องดิ้นรนแสวงหารายได้จะทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอ นอกจากนี้การซื้ออุปกรณ์ จัดสถานที่หรือค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการจัดการศึกษายังเป็นภาระค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ความพร้อมด้านความรู้ พ่อแม่ทุกคนมีความรู้ ทั้งรู้ในเนื้อหาวิชาการที่จะสอนลูก เพราะหากพ่อแม่ไม่มีความรู้ลูกก็จะไม่มีความรู้เช่นกัน จากการศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าการศึกษาชั้นพื้นฐานหรือมีประสบการณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด มีความมุ่งมั่นมีแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของครอบครัวอย่างชัดเจนและเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ นอกจากนี้คุณสมบัติของผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวยังมีความหลากหลายทั้งในด้าน อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

แต่มีปัญหาที่อยู่ในระดับมาก คือ การขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งอาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้มีการจดทะเบียนการอนุญาตอย่างถูกต้องตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ดังนั้นจึงควรให้ภาครัฐสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองในการสนับสนุนการจัดการศึกษาตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยผู้ปกครองหรือครอบครัวมีความพร้อมที่จะดำเนินการได้ และรัฐบาลเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนซึ่งสอดคล้องกับ กุลวิภา ชิพรับสุข (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “อนาคตภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในทศวรรษหน้า” พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ด้านรูปแบบได้แก่ รูปแบบที่สถานศึกษาทำข้อตกลงร่วมกับทางครอบครัว รูปแบบครอบครัวร่วมมือกันจัดการศึกษา และรูปแบบศูนย์การเรียนรู้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีวิทยาลัยอาชีพ วิทยาลัยชุมชน หน่วยงานธุรกิจเอกชนและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งรัฐบาลมีหน้าที่ให้การสนับสนุนมากกว่าควบคุมเพื่อการถนัดของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ด้านสถานภาพได้แก่ ภาครัฐควรเปิดกว้างในเรื่องการจดทะเบียน โดยจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ดูแลในเรื่องการจดทะเบียนขอจัดตั้งและเทียบโอนผลการเรียนมีองค์กรซึ่งทำหน้าที่เพื่อศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และสร้างนวัตกรรม มีการให้เงินสนับสนุนซึ่งพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละครอบครัวและไม่ว่าจะมีกฎกระทรวงรองรับหรือไม่ ครอบครัวจะมีพัฒนาการและการดำรง

อยู่ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย ด้านคุณสมบัติของผู้จัดการศึกษา ได้แก่ มีความพร้อมในด้านเวลา ด้านเศรษฐกิจ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือมีประสบการณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด มีความมุ่งมั่น มีแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของครอบครัวอย่างชัดเจนและเป็นบุคคลใฝ่รู้ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ประกอบด้วย หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรควรมีความหลากหลาย ยืดหยุ่น เป็นไปตามความถนัดและความต้องการของผู้เรียนโดยกลุ่มครอบครัวร่วมกันสร้างขึ้น มีเนื้อหาเรื่องทักษะชีวิต กระบวนการคิด วิธีคิดและสอดคล้องกับหลักสูตรของชาติที่เน้นความเป็นไทย โดยรัฐควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ของไทยและต่างประเทศ การเรียนการสอนได้แก่ ผู้ปกครองมีหน้าที่วางแผนและจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนโดยเป็นผู้สอนเองและนำบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญเข้ามามีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างครอบครัวเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพทางด้านสังคม หรือเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้านการตรวจสอบและการนิเทศ ประกอบด้วย การตรวจสอบ ได้แก่ การใช้เครื่องมือในการตรวจสอบด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ ดูผลงานจากสมุดบันทึก โครงการงาน และแฟ้มสะสมงาน การนิเทศ ได้แก่ รัฐควรจัดผู้มีความรู้มาแนะนำเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการตรวจสอบและให้คำปรึกษาด้านการประเมินผล การเรียนรู้ ได้แก่ จัดตั้งสำนักทดสอบกลางหรือสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษาเป็นผู้ประเมิน ประเมินผลโดยใช้วิธีประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย นอกจากนี้ควรประเมินจากวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่กำหนดโดยแต่ละครอบครัว ซึ่งผู้เรียนต้องมีความรู้วิชาพื้นฐานในแต่ละชั้นตามหลักสูตรพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ตควรใช้ข้อมูลสารสนเทศในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานมาปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต เพื่อการวางแผนการจัดการศึกษาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2. บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ตควรร่วมมือวิเคราะห์ปัญหา สถานการณ์ และมีส่วนร่วมในการรายงานข้อมูลต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ครอบครัวควรจัดทำรายงานข้อมูลการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีสารสนเทศในการบริหารจัดการและมีการติดตามประเมินผลในระดับเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กุลวิภา ชีพรับสุข. (2546: บทคัดย่อ). รายงานการวิจัยเรื่อง อนาคตภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในทศวรรษหน้า. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา.

กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพลส.

- พิมพ์มณี แก้วมawangศ์. (2558). รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ. สุธิปริทัศน์ (29) (92), ตุลาคม – ธันวาคม, 237
- สมจิตร ยิ่งยงดำรงฤทธิ. (2551). การจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2545). การประเมินตามสภาพจริง: อีกทางเลือกหนึ่งของการประเมินผล. กรุงเทพฯ: ข่าวสารกองบริการการศึกษา. 13 (96): 8-23
- สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). คู่มือการดำเนินงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อภิญา เวชชัย. (2554). การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- อมรวิชช์ นาครทรรพ. (2553). การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) ประสบการณ์ของนานาประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Epstein, J. (1995). School Family Community Partnership: Caring for the Children we share. Brown University Phi Delta Kappan 76, no.9, Bloomington, Indiana.